

Яцун О.Д., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Падун Р.В., к.ю.н.

СУДОВЕ ДОКАЗУВАННЯ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Судове доказування – це ключова складова правосуддя, яка займає значне місце в системі цивільного процесуального права. Тільки з отриманням фактичної інформації, що дозволяє створити правову базу для вирішення цивільних справ, завдання цивільного судочинства може бути досягнуто для справедливого, неупередженого та своєчасного розгляду й вирішення цивільних справ та захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів суб'єктів права.

Варто зазначити, судове доказування є чітко законодавчо-закріпленим явищем. Згідно зі ст. 10 Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК України), сторони та інші особи, які беруть участь у справі, мають рівні права щодо подання доказів, їх дослідження та доведення перед судом їх переконливості. Кожна сторона повинна довести ті обставини, на які вона посилається як на підставу своїх вимог або заперечень, крім випадків, встановлених ЦПК України. Більш того, у доказовій діяльності втілені положення принципів цивільного процесуального права: рівності осіб, що беруть участь у справі, перед законом і судом (ст. 10), змагальності сторін (ст. 12), диспозитивності цивільного судочинства (ст. 13), мови цивільного судочинства (ст. 9), і загальні норми щодо поняття судових доказів та кола засобів доказування (ст. 76) [1].

Судове доказування здійснюється задля з'ясування дійсних обставин справи, прав і обов'язків сторін [2, с. 279], тобто, встановлення істини у справі. Г.Л. Осокіна вважає, що судова істина у справі означає не тільки усестороннє і повне дослідження судом фактичних обставин, але і правильну, тобто юридично точну їх кваліфікацію (оцінку) [3, с. 579]. Тобто, суд встановлює юридичні факти, з якими закон пов'язує виникнення, зміну і припинення правовідносин. Встановлення обставин цивільної справи не гарантує її правильного вирішення по суті, необхідно точно кваліфікувати правовідносини, що розглядаються.

На думку більшості науковців, суд є суб'єктом процесу доказування, оскільки саме він організовує діяльність інших учасників судочинства. Він відповідає за справедливий, неупереджений та своєчасний розгляд цивільних справ з метою захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод та інтересів. Відповідно до ч. 1 ст. 89 ЦПК України, суд оцінює докази за своїм внутрішнім переконанням, що

ґрунтується на всебічному, повному, об'єктивному та безпосередньому дослідженні наявних у справі доказів. Із наведеного випливає, що безпосередність дослідження доказів судом є необхідною передумовою належної їх оцінки. А відповідно до ст. 228 ЦПК України, суд під час розгляду справи повинен безпосередньо дослідити докази у справі. Також суду надається можливість: давати доручення щодо збирання доказів іншому суду (ст. 87), здійснювати допит свідка (ч. 12 ст. 230), допитувати сторін, третіх осіб і їхніх представників як свідків (ст. 234), ставити запитання експерту (ч. 3 ст. 239) [1].

Судове доказування полягає не в механічному наповненні справи доказовим матеріалом, а у вилученні судом із доказів точних висновків [2, с. 34], а кожен суб'єкт доказування, а також особи, що є джерелами доказової інформації (свідок, експерт), здійснюють свої дії в рамках цивільних процесуальних правовідносин. Всі учасники вступають у врегульовані нормами цивільного процесуального права зв'язки і стають суб'єктами цивільних процесуальних правовідносин. Відповідно, доказуванням є не просто діяльність суб'єктів доказування, а єдність процесуальних дій учасників доказування, їхніх прав та обов'язків, правовідносин [5, с. 24].

З вищенаведеного можна дійти висновку, що судове доказування у цивільному процесі є багатограним, складним явищем, основними ознаками якого є: 1) нормативне врегулювання; 2) поєднання розумової і процесуальної (практичної) діяльності суб'єктів доказування; 3) здійснення доказування з метою встановлення фактичних обставин справи та юридично точної їх кваліфікації; 4) здійснення доказування за допомогою доказів.

Література

1. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 № 1618-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення 19.10.2020).
2. Штефан М.Й. Цивільне процесуальне право України: академічний курс: підруч. Київ: Ін Юре, 2005. 624 с.
3. Осокина Г.Л. Гражданский процесс. Общая часть: учебник. 3-е изд., перераб. Москва: Норма, ИНФРА-М, 2013. 704 с.
4. Треушников М.К. Судебные доказательства. Москва: Городец, 2004. 272 с.
5. Кучер Т.М. Докази та доказування: співвідношення понять. *Вісник Вищої ради юстиції*. 2011. № 3 (7). С. 83-93.